

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 7. Ludovicus Valdivia multa facit memoratu digna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Communi-
cantium vo-
luntaria ca-
stigationes.*

quo ne privaretur, quamcumque verborum acerbiter sibi subeundam duxisse. Ex recenter communicantibus reperti, qui biduum ante Communionem jejuni perstiterint, ne guttā quidem aquæ degustarāt. Multi diu ante & post Communionem ab usu conjugum se abstraxere, quò purius Cœlestis Sponsi amplexibus fruerentur. Prædie Communionis immoderatā se flagellatione cruentare, ponderosas per oppidum Cruces bajulare, inediā corpus macerare, totum fermè diem in templo perseverare, minutissimas conscientiarum noxas apud Sacerdotes iteratò deponere, plerorumque exercitium fuit. Plures percepto hoc Divino Antidoto corporum salutem consequuti sunt. Fuere ex sequiori sexu non pauca, quæ ad turpes amores se sollicitantibus responderent, execrandum esse, corpus Christi Corpore sanctificatum fœdare. Profligatissimæ vitæ adolescens nullis pœnis, nullis monitis, nullo metu hætenus coërceri potuerat, quin quâvis datâ occasione libidini fræna laxaret: sed in remedium animæ, Corpore Christi infimis precibus impetrato, ad eò se fortem contra blanda vitia sensit, ut deinceps, ne leviter quidem, præteritarum spurcitiarum vestigiis pede impresso, omnium ore pro castissimo prædicaretur.

CAPUT VI.
*Egregia
Neophyti
virtus de-
scribitur.*

*Modus se-
stendit se Deo.*

His attexam in altero genere pietatis Piravi Neophyti mores. Is, ante admissam fidem, unicā uxore contentus, cum eadem, post baptismum, matrimonio ritè confirmato, vitam agebat, supra conditionem Barbarorum planè commendabilem. De Divinis rebus, & præsertim amore Christi, ad eò subtiliter loquebatur, ut Sacerdotes suos in admirationem raperet: à quibus percunctatus quomodo vitam transigeret, hæc fermè respondit. *Vbi, inquit, mane expergiscor, mente & oculis in Cælum versis, simplici actu Fidei, in memoriam revoco Deum ubique adesse, adeoque etiam in anima mea versari, ex cuius presentie consideratione sentio mirabilibus intus illecebris cor meum liquecere; mox, peractis cum familiâ solitis precationibus, domesticos meos monco, ne Christi pro nobis natî, atque in Cruce passî, obliviscantur. Ante Sacrum, renovatâ presentie Divina recordatione, easdem mentis delicias experior: sequutâ præsertim ex his cogitationibus Redemptionis estimatione, & ad specialem, uti spero, Dei amorem electione. Nec dissimiliter me ante agriculturam, aut quodvis aliud opus, gero: quo fit, ut, cum presentem Deum semper mihi habeam, non audeam quidquam tanta Majestatis oculis indignum perpetrare.* Ex hoc colloquio Antonius Ruius fallus est, edoctum se fuisse modum representandi sibi Deum: quem modum relictis variis imaginationibus, quibus solebat mentem antea torquere, deinceps suavissimè usurpavit: memorabili Dei homines gubernantis exemplo, virum illustrationibus divinis assuetissimum per simplicem & idiotam Neophytum docere amantis. De quo insuper illud scriptum reperio, quòd Socios in reducendis Barbaris, & reductis in officio continendis, ita juverit, ut novella Respublica novo homini multum se debere fateatur.

CAPUT VII.
*Ludovicus
Valdivia
multa facit
memoratu
digna.*

*A f. n. s. Ri-
bera mori.*

*Ludovicus
Valdivia
multos à ser-
vitute liber-
rat.*

*Quatuor mil-
lia cum So-
ciis.*

IN Chileno regno Alfonso Ribera Prætor, qui aut impar totius regni invidiæ, aut, ut erat homo militaris, non satis perpensis belli, & nimiorum servitiarum Indis impositorum damnis, ab torrente se rapi sinens, ipsum Ludovicum Valdiviam, necessaria auxilia ad avertendum multiplex malum ex Regis Catholici placito postulantem, toto ferè quinquennio deseruerat, hoc anno Sacramentis curatus, non sine sensu pietatis, fatis concessit. Eo morte sublato, interim dum successor crearetur, potestate inspectoris Regii ab Rege traditâ usus Ludovicus Valdivia, promulgato iterum Philippi Tertii, in Indorum levamen propensissimi, Decreto, quamplurimos Chilenos in libertatem asseruit: mox spe rei Christianæ promovendæ erectus, contra difficultates eluctans, Sociis Arauci & in Bonæ spei oppido degentibus in communicationem laborum assumptis, omnes circum Biovium flumen Indorum pagos lustrat, sollicitatque ad Fidem, tanto successu, ut trimestri spatio quatuor Araucanorum millia ipse cum Sociis Baptismo tinxerit: grande additamentum Christianarum partium, si æquè Fidem servare ac capessere voluissent. Sed gens, superstitionibus ac immodicis vitiis dedita, tam facile baptizari se sivit,

quàm

quàm postea ægrè se moribus Christianorum accomodavit; longèque plus laboris in fruge excolenda, quàm in feminanda, ponendum fuit. Præcipuus obex bonorum morum poligamia erat, & vetus consuetudo Chilenorum, conjuges quanto maximo possunt numero ementium, renuentiumque eas deserere, quas magno pretio comparaverint. Præterea libertatis amittendæ suspicio, si feritatis ostentatione depositâ, mansuetudinem Christianam præferant: dæmonum furor, & id genus similia, ne Fidem conservarent aut capefferent, magno obstaculo erant: continuis tamen excursionibus omni ope contendebant Socii, ne qui se Christo consecrarent, dæmonis servitio se denuò manciparent, quorum improbo labore fructus perceptus est, pro conditione locorum non usquequaque penitendus.

ARCHIPELAGI Chiloënsis insulas gnaviter excolebant, Melchiore Vanegâ præposito, terni Socii. Ad eas insulas semel in anno navis una militibus stipendium lata, ab Chileno Prætorè mittebatur, subvehebatque etiam Sociis, liberalitate Regis Catholici extrema mundi attingentis, aliquantulam annonam: extra quæ tempora nullum cum Apostolicis his viris litterarum alteriusve rei commercium intercedebat, nisi quod post binos ternosve annos mutatis vicibus ad Conceptionis Collegium, conscientiarum suarum rationem reddituri, renavigarent. In his insulis ad octoginta Ædiculas, toridem in vicis littoralibus abs se constructas, continuatâ fermè per totum annum navigatione se conferentes, sex octòve dies in singulis commorati, Barbarorum salutis indefessâ operâ intendebant. Et verò tam grata Insularum præsentia Sociorum erat, ut cum ex uno pago, insulave, ad aliam properarent, lamentabiliter Indi se deferi quererentur, citum regressum lacrymis, gestibus, voce postulantes. Famâ de eorum adventu per quamcumque Insulam delatâ, prodibant catervatim Barbari ex antris & sylvestribus locis, infantes suos Baptismo, & se Exhomologesi, offerentes. Si qui vexationum metu prodire non audebant, aut morbis detinebantur, per abrupta montium & sylvarum in via ab Sociis indagabantur, nullis laboribus parcentibus, quò aliquo animarum lucro ditescerent: & verò ingens retulere: nam perpetuis terrâ marique excursionibus effecere, ut rari jam adultæ ætatis homines in omnibus Chiloënsibus insulis reperirentur, qui non Baptismum admisissent: constatque ex Provincialis ad Generalem Præpositum litteris, à primo Societatis in eas insulas ingressu, per Socios novem circiter capitum millia fuisse baptizata. Tantis laboribus fructibusque non contenti, ultima terrarum pervadentes, ad Chunorum Huillorumque terras penetrare ausi sunt: quam expeditionem, quia egregium Apostolicæ fortitudinis exemplar habet, retracto ad præterita tempora tantisper stylo, non illibenter simul expediám.

CUM Didacus Torres Provincialis Melchiorem Vanegam, & Joannem-Baptistam Ferrufinum ad Chiloënses Insulas primùm amandaret, utrique in mandatis dederat, ut in Chunorum & Huillorum, freto Magellanico adjacentium, mores diligenter inquirerent, & si quæ spes affulgeret eò facem Evangelicam traducendi, speciatim ad se perscriberent: quorum utrorumque votis Delco, Chunorum faciliè princeps, satisfecit. Is commercii ergò è patria ad Chiloënses insulas ventitare solitus, aliquando repererat inter Hispanorum commercia gemmam Evangelicam; & Petri nomen in Baptismo consequutus, nihil optabat ardentius, quàm ut filius idem beneficium adipisceretur: ejus rei gratiâ ad Socios, Chiloënsium insularum inspectione occupatos, veniens, multiplici utrumque gaudio perfudit. Trahebat secum in quinque navigiis, præter familiam, numerosum comitatum, & Chiloënsis linguæ peritum, quo usus interprete, post mutæ gratulationis officia, hæc fermè de Chunorum & Huillorum moribus Delco ab Sociis interrogatus narravit. *Ab Chiloënsi, inquit, Archipelago distat tridui itinere Guatana, prima Chunorum insula: eò itur per mare continuâ fermè tempestate commotum, exiguo quidem insularum, notitiam maris ac ventorum quotidiano usu adeptorum, periculo: sed si externi adnavigent, ob syrtes & vada, certum aditur naufragii discrimen. Caterum gens omnis partim in continenti America ora, partim in insulis propè innumeris, non procul ab littore*

habitat.

*Religionis
promovendæ
impedimèta.*

**CAPUT
VIII.**
Chiloënses
Insulæ ex-
coluntur.

*Octoginta
facilla adi-
ficantur.*

**CAPUT
IX.**
De Chunor-
um & Huil-
lorum mo-
ribus.